

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE DİL GELİŞİMİ VE SORUNLARI

Sebahat DEMİR*

Özet

Bu çalışmada, öncelikle çocukların dil gelişimi hakkında bilgi verilmeye çalışıldı. Dil gelişiminin büyük ölçüde tamamlandığı 0-6 yaş grubundaki çocuklara verilen eğitimin önemi hakkında örneklerle açıklamalar yapıldı. Çeşitli araştırmacıların bulgularından yararlanılarak çocukların dil gelişimlerini olumsuz yönde etkileyen durumlar ve bu konuda dikkat edilmesi gerekenler hakkında bilgi verildi. Okul öncesi dönem, çocuğun gelecekteki eğitim hayatını büyük ölçüde etkilediği için, bu dönemde iyi eğitim alan çocukların daha başarılı oldukları belirtildi. Okul öncesi dönemde, çocukların dil gelişimini olumsuz yönde etkileyen yabancı dil hayranlığından, çeşitli televizyon programlarından, bazı oyunlardan, seviyesine uygun olmayan kitaplardan, çeşitli çizgi filmlerden uzak tutulması gerektiği ifade edildi. Özellikle konuşmanın, hareketlerin büyük ölçüde taklide dayandığı 0-3 yaş arasındaki çocuklarla bebek gibi konuşmaktan sakınılması gerektiği belirtildi. Bebek gibi konuşulduğunda çocukların dil kurallarını doğru olarak öğrenemediği ifade edildi. Bunun da kültürümüzün taşıyıcısı olan dilin, dolayısıyla da kültürümüzün bozulmasına yol açacağı ifade edildi. Bu çalışmayı yapmaktaki amacım da yabancı kültürlerin etkisinde büyüyen ve doğru, düzgün bir dil eğitimi almayan çocukların, Türkçemizin, kimliğimizin yok olmasına neden olduklarını, tüm insanlara anlatmak ve bu konuda gerekli tedbirlerin alınmasında insanları bilinçlendirmek.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, çocuk, dil gelişimi.

Giriş

Çocuğun başlangıçta annesinden, babasından ve yakın aile çevresinden öğrendiği, bilinçaltına inen ve toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.

Özbay (2001: 99), dilin temellerinin 2-6 yaş döneminde atıldığını, uzmanların çoğunun, çocukların dil gelişiminde en önemli aşamanın, kelimeleri bir cümle şeklinde bir araya getirme aşaması olduğunda birleştiklerini ve bu aşamaya genel olarak 18-20 aylar arasında ulaşıldığını söylemektedir.

Okul öncesi dönem, insan yaşamında en hızlı geçirilen dönem olarak ifade edilir. Buna bağlı olarak kuşkusuz doğumdan sonra yaşamın ilk yıllarında alınan eğitimin, bireyin gelecekteki başarılarına büyük etkisi vardır.

Okul öncesi dönem olarak ifade edilen 0-6 yaş dönemi, bireyin öğrenmesinin en yoğun

*Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi. demir-sebahat@hotmail.com 0506 946 76 24.

olduğu, alışkanlıklarının ve yeteneklerinin en hızlı şekilde geliştiği dönemdir. Bireyin yaşamında bu kadar önemli olan okul öncesi dönemin, bireyin gelişimi açısından en iyi biçimde değerlendirilmesi ancak kaliteli bir okul öncesi eğitimle mümkün olabilir.

Okul öncesi eğitimin en önemli amaçları arasında, çocukların ilköğretime hazırlanması gelmektedir. Yapılan araştırmalar, ilköğretimin özellikle ilk yıllarındaki yaşantının, başarılı ya da başarısız olmasında okul öncesi dönem yaşantılarının önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir. Öğrenmenin doğumla başladığı ve erken yaşlardaki öğrenmenin, ileriki yaşlardaki öğrenmeye temel oluşturduğu gerçeğinden yola çıkıldığında, temel eğitimin de doğumla başlaması gerektiği çok açık ve yadsınamayacak bir sonuçtur (Kılıç, 2008: 13).

Çocukların dil gelişimleri incelendiğinde, bebekler daha birkaç haftadan itibaren sesli uyarıları algılamaya ve onlara tepkide bulunmaya başlarlar. Üçüncü aydan itibaren, annelerinin sesini, başka bir hanımın sesinden ayırabilirler. 12-15 aylıkken ilk sözcüklerini söylerler. Çocuğun ihtiyacı olan iletişim bu evrede mimiklerle, ağlama biçimleriyle ve anlamsız mırıldanmalarla ifade bulur. 15 aylık bir bebek, daha çok işaret amaçlı dil kullanımını tercih eder. Konuşma sırasındaki kelimeleri veya işittiklerini kullanabilir. 18 aylık bir bebek yaklaşık olarak 20-30 kapasiteli kelime hazinesine sahiptir. Yetişkinlerle soru-cevap şeklinde iletişim kurmaya çalışır. 21 aylık bir çocuk bazı zamirleri anlar ve benim, senin, ben ve sen kelimelerini çok kullanır. 24 aylık çocuğun söz dağarcığında yaklaşık 200-300 kelime vardır. Kısa ve tam olmayan cümleler kurar. Üç yaşındaki çocuklar artık kelimelerle oynayabilir, 900-1000'e varan bir kelime hazinesine sahiptirler. 4 yaşında ise yaklaşık 1500-2000 kelime dağarcığıyla oldukça çok soru sorarlar, daha karmaşık cümle yapılarını kullanırlar. Çocuklar gramer kurallarının %90'ını 5-6 yaşlarında tamamlarlar. Duygularını ifade etmeye başlarlar ve 2-3 bin konuşma, 20-24 bin anlama kelime hazinesine sahiptirler (Dağabakan ve Dağabakan Ö., 2006: 6).

Çocukların 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişiminin %50'sinin 4 yaşına kadar, %30'unun 4-8 yaş arası, %20'sinin ise 8 yaşından 17 yaşına kadar oluştuğu ifade edilmektedir. Ayrıca çocukların 18 yaşına kadar gösterdikleri okul başarısının % 33'ünün de 6 yaşına kadar aldığı eğitime bağlı olduğu belirtilmiştir (Ekinci, 2001: 19).

Yani çocukların dil gelişiminin yaklaşık %70'i 0-6 yaş döneminde tamamlanmaktadır. Bu nedenle hayatımızda önce büyük taşları yerine koymazsak -ki bu zekâ gelişiminin %70'inin tamamlandığı 0-6 yaş döneminde, çocuğa yeterli eğitimin verilmesidir.- daha sonra asla yerine koyamayız. O yüzden okul öncesi eğitimin, daha öncede bahsettiğimiz gibi hiç değilse gramer kurallarının büyük ölçüde tamamlandığı, beş yaştan itibaren zorunlu eğitim olan temel

eğitim sürecine alınması gerekir.

En azından beş yaşından itibaren okul öncesi kurumlarında eğitim görmeye başlayan çocuklar, okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen tekerleme, bilmece, şiir, hikâye, drama gibi Türkçe dil etkinlikleriyle, bilişsel, sosyal alanlarda gelişirler. Bu etkinlikler ile çocuklar kendilerini ifade etme becerisinin yanında yaratıcılık, neden-sonuç ilişkisi kurma, kendine güven duyma, duygu ve düşüncelerini ifade edebilme gibi özellikleri kazanarak geliştirebilirler.

Çocuğun dil gelişiminde etkili olan bir başka etkinlik oyundur. Dil gelişiminde çevreden gelen uyarıcıların önemi göz önünde bulundurulduğunda, çocuğa zengin uyarıcılarla desteklenen bir sosyal çevre yani oyun ortamı sağlamak onun dil gelişimini büyük ölçüde etkileyecektir. Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan planlı ve düzenli oyun etkinlikleri, çocuğa rahat konuşma ve kendini ifade etme alışkanlığı kazandırdığı gibi çocuğun kelime hazinesini de geliştirmektedir (Özen, 2008: 23).

Bu kadar önemli olan okul öncesi eğitim kurumlarının ülkemizdeki durumu nasıl?

Tablo 1. 1992-2004 Yılları Arası Okul Öncesi Okullaşma Oranı

YILLAR	OKULLAŞMA ORANI
1991-1992	5,1
1993-1994	6,1
1995-1996	7,6
1997-1998	9,3
1999-2000	10,2
2001-2002	11,0
2003-2004	13,2
2004-2005	16,1

1991-2005 yılları arasında okul öncesi kurumların oranına baktığımızda, 1991-1992 eğitim-öğretim yılında % 5,1 olan okul öncesi eğitim oranı, 2004-2005 eğitim-öğretim yılında % 16,1'e yükselmiştir.

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere okul öncesi kurumları ve okullaşma oranındaki artış dikkati çeker niteliktedir fakat çağ nüfusunun gerçek ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Ayrıca okulların çoğunluğu, büyük şehir merkezlerindedir. Fırsat eşitliğini sağlamak ve aileler arasındaki eğitim farklarını en aza indirebilmek açısından kasaba ve köylerde de okul öncesi eğitim kurumlarının açılması son derece önemlidir.

0-6 yaş grubundaki çocuklar ne kadar çok yaşantı kazanırsa o kadar çok şema geliştirirler. Bu durumda daha çok şemaya sahip çocuklar, diğer çocuklara oranla daha başarılı olurlar. Bu nedenle çocuğa okul öncesi dönemde zengin bir uyarıcı çevre sağlamak, onun çok sayıda şema

geliştirmesine yardım edecek ve sonuçta okuldaki öğrenme düzeyinin artmasını destekleyecektir. Şema gelişiminde de çevrenin katkısı çok büyüktür. Bu nedenle doğru eğitim verme bilincinin aileler de oluşturulması gerekmektedir (Senemoğlu, 2011: 281).

Okul öncesi eğitimi, çocuğun duygularının gelişimini ve algılama gücünü artırır. Akıl yürütme sürecinde ona yardımcı olur. Çocuğun, toplumun kültür değerlerini benimsemesini sağlar (Şahin, 2000: 1).

Okul öncesi yıllarda konuşma ve öğrenme birlikte gitmektedir. Çocuklar dikkatlerini çeken şeyler hakkında konuşurlar. Zamanlarının çoğunu yetişkinlerle karşılıklı iletişim kurarak geçirirler. Okul öncesi dönemde çocukların, doğru bir dil yapısına sahip modellerle etkileşimde bulunmaları önemlidir. Günlük yaşam içinde çocukların, kelime hazinesini genişleten duygu ve düşüncelerini dil yoluyla ifade etmesine olanak sağlayan etkinlikler yapılmalıdır (Kılıç, 2008: 66).

Ülkemizde okul öncesi kurumlar, özellikle çalışan anne-babaların çocuklarının barınağı olarak algılanıyor. Bu görüşten dolayı annesi ev hanımı olan çocuklar yedi yaşına kadar evde sadece ailesinde ve çevresinde gördükleri, duyduklarıyla dil gelişimlerini tamamlıyorlar. Türkçenin doğru ve düzgün öğretilmesi için özellikle bu görüşün değiştirilmesi ve çocukların 0-6 yaş döneminde yeterli dil eğitimini almaları gerekmektedir.

Çocuğun, doğumundan altı yaşına kadar geçirdiği dönem, daha önce de söylediğimiz gibi dil gelişimi için kritik dönemdir. Aile, bu dönemde çocuğun dil gelişiminde çok etkili olmaktadır. Annenin çalışma hayatına girmesi ile ailedeki ekonomik yapının değişmesi çocuğu çok etkiler. Ekonomik seviyesi yüksek aileler çocuklarına daha geniş imkânlar ve zengin uyarıcılarla dolu bir çevrede yetişme imkânı sunmakta bu da çocukların dil gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bunun yanı sıra çalışmayan annenin de çocuğuna ayıracağı zamanın, çalışan anneye kıyasla bir avantaj olduğu düşünülebilir (Özmermer, 2008: 3).

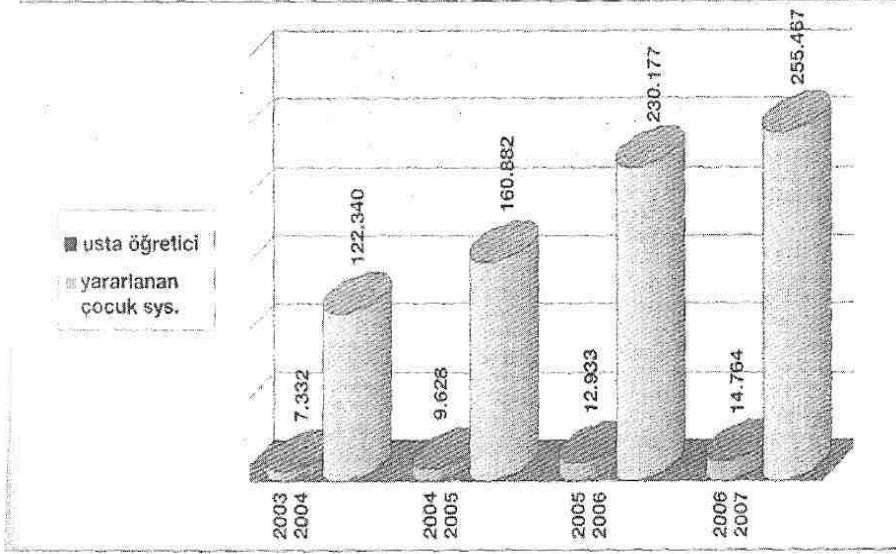
Ana - babalar okul öncesi eğitimin önemini kavradıkça mevcut kurumlar iyileşecek ve meslekten olmayan herkes, "Ben bu işi yapabilirim." diye buna cesaret edemeyecek.

Okul öncesi eğitimde, dil öğretiminde yaşanan sorunlardan biri de okul öncesi öğretmenliğinden mezun olmayan, bu alanda yeterli eğitimi almayan insanların öğretmen olmalarıdır. Bunu önlemek amacıyla, okul öncesi kurumlara başvurabilecek öğretmenlerde, bazı nitelikler aranma zorunluluğu getirilmelidir. Bu niteliklerin başında da yeterli dil eğitimi zorunluluğu olmalıdır.

Çoğu okul öncesi öğretmeni, açık öğretim ya da meslek lisesi mezunu olarak mesleğe başlamışlar, Türkçe öğretimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadan öğretmen olmuşlardır. Diksiyonu bozuk, çocukların dil gelişimini olumsuz etkileyebilecek insanlar bu kurumlarda

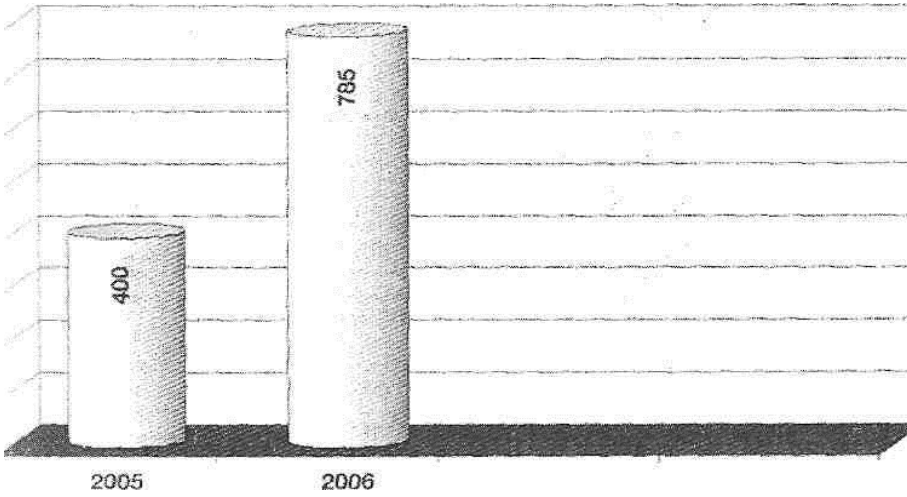
görev almışlardır.

Tablo 2. 2003-2006 Eğitim-Öğretim yılları arası okul öncesi eğitim kurumlarında görevlendirilen kadrosuz usta öğretici ve yararlanan çocuk sayıları.

Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, 2007.

Tablo 3. Okul öncesi eğitim kuruluşlarında geçici öğretici olarak görevlendirilenlerin sayıları.

Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, 2007.

Görüldüğü üzere 2003-2007 arasında usta öğretici sayısı yani lise mezunu ya da açık öğretim mezunu olup mesleğe başlayan öğretmenlerin sayısı 255 bin'i bulmuş. Alanda yeterli eğitimi almayan bu meslektaşlarımız tarafından yetiştirilen çocukların da ne derece sağlıklı bir eğitim aldıkları tartışılır.

Bütün bu verilere dayanarak okul öncesi öğretmenliği bölümünde de gerekli düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtebiliriz. Mesela, usta öğreticilere okul öncesi eğitim konusunda daha ayrıntılı seminerler verilebilir.

Bir başka sorun, anaokulu öğretmeni yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programlarıdır. Bu programlar yeniden düzenlenerek Türkçe öğretimi ile ilgili derslerin sayısı artırılabilir ve bu dersler uygulamalı hâle getirilebilir (Özbay, 2001: 102).

Günümüzde okul öncesi eğitim veren üniversitelerden bazılarında Türkçe ile ilgili ders sayısı aşağıda gösterilmiştir:

I. Yarıyıl:

Türkçe I: Yazılı Anlatım 2 kredi

II. Yarıyıl:

Türkçe II: Sözlü Anlatım 2 kredi

Türkçe ile ilgili yazılı ve sözlü anlatım dersleri toplam da 4 saat. Bunların dışında Drama ve Çocuk Edebiyatı dersleri var. Fakat III ve IV. yarıyıl da Türkçe ile ilgili herhangi bir ders yok. Dil gelişiminde en önemli aşama olan 0-6 yaş grubuna eğitim verecek öğretmenlerin, toplamda 4 saat Türkçe dersi almaları ne derece yeterli olur? Türkçe, sadece yazma ve konuşma becerilerine mi dayanıyor? Dinleme becerisini geliştirmek ve okumaya hazırlık yapmak adına okul öncesi öğretmenlerimize neden yeterli eğitim verilmiyor? Tüm bu soruların cevaplarını araştırmalı ve okul öncesi eğitim veren üniversitelerin ders programlarında gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlamalıyız.

Okul öncesi dönemdeki çocukların dil gelişimini etkileyen başka bir etken de televizyondur. Televizyon, bebeklikten itibaren dış dünyayı eve getiren en önemli araçtır.

18 aya kadar bebek, televizyonun sadece ışığından ve sesinden etkilenir. 18 ay - 3 yaş arasında çocuk, televizyondaki cümleleri tekrarlar ve hareketleri taklit etmeye başlar. 3-5 yaş arasında da televizyona araştırmacı gözüyle bakar. Özellikle şiddet içeren görüntülere meraklıdırlar. Bu nedenle de özellikle 3 yaşından sonra reklamlarda duydukları "Yiyin gari" gibi ifadeler çocukların dil gelişimini olumsuz etkilemektedir (Karaca vd., 2007: 235).

Özellikle 0-3 yaş arası çocuklara televizyon izletmek daha sakıncalıdır, çünkü bebeklerle konuşulmadığında, onların yaptıkları ve söylediklerine tepki verilmediğinde, beyinleri sağlıklı gelişmeyebilir. Televizyon tek yönlü bir iletişim aracı olduğundan televizyonla karşılıklı bir ilişki söz konusu değildir. Bu da çocuğun geç konuşmasına neden olabilir (Ertürk vd., 2006: 3).

Tablo 5. Ebeveynlerin, reklam İçeriklerinin çocuklar üzerindeki etkilerini etik açıdan algılamaları.

	Kesinlikle Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Standart	Ortalama
TV Reklamları çocukların hayal gücünü zayıflatıyor etkiler	21	27.6	13.	22	15.2	1.3 2.8
Tüketim alışkanlıklarını olumsuzlaştırır.	34.	41	6.7	12	5.7	1.1 2.1
Çocukları savurganlaştırır.	32.4	41	3.8	1	3.8	1.1 1.2
Algılama sürecini bozmaktadır.	16.	39	18.	24	1.9	1.0 2.5
Psikolojik gelişim sürecini bozar.	21	39	12.	24	2.9	1.1 2.4
Dilde bozulmalara yol açar.	23.8	37.1	15.	2	2.9	1.1 2.4
Çocuklara yönelik olmayan reklamlar çocukları etkiler.	29.5	40	12.	16	1.9	1.0 2.2
Ahlaki gelişime zarar verir.	22.9	43.8	16.	16	1	1.0 2.2
Fiziksel gelişime zarar verir.	14.	30.5	20	28	6.7	1.1 2.8
Zihinsel gelişime zarar verir.	14.	35.2	17.	30	2.9	1.1 2.7
Saldırgan, sihirli vb. özelliklere eğitir.	20	45.7	8.6	18	7.6	1.2 2.4
Marka bağımlılığı yaratır	28.6	41	10.	1	1	1.0 2.2
Her gördüğünü almaya teşvik eder.	32.	40	2.9	2	3.8	1.2 2.2
TV Reklamlarının içerikleri etik değildir.	19	44.8	23.8	11	1	0.9 2.3

Karaca vd., 2007: 243.

Bu istatistikleri göz önünde bulundurduğumuzda bilinçli anne-babalarla karşılaşıyoruz. Fakat işin gerçek yönüne baktığımızda henüz iki-üç yaşındaki çocukların, aileleriyle birlikte oturup gecenin geç saatlerine kadar televizyon izlediklerini görüyoruz. O hâlde öncelikle anne-babaları görüşleriyle uygulamaları arasında tutarlı olmaları ve henüz gelişim aşamasında olan çocuklarına, televizyon izletme konusunda daha dikkatli davranmaları gerektiği hatırlatılmalı, bu konuda ailelere yönelik çeşitli seminerler verilmelidir.

Bir başka sorun ise çizgi filmlerdir. Çocuklarımızın beğenerek izledikleri çizgi filmler de tamamen yabancı ülkelere dilimize çevrilmiştir. Bunlardan bazıları: *Benten, Bakugan, Pepe, Bayblade, Caillou, Voltron, Winx Club, Huba Huba vb.* Peki biz neden çizgi film üretmiyoruz da sürekli başka ülkelerin kültürünü yansıtan çizgi filmleri çocuklarımıza izletiyoruz? Yabancı ülkelerin çizgi filmlerini de izletebiliriz; ama çocuk öncelikle kendi kültürünü yansıtan çizgi filmleri izlemelidir. Çünkü dil kültürün temelidir. Çocukların iyi birer taklitçi olduklarını söylemek yaygın gözlemlere dayanan veriler sonucu ortaya çıkmıştır. Birçok araştırmacı, çocukların daha anne karnındayken dili öğrenmeye başladıklarını, ilerleyen yaşlarda da

ailesinin konuşmalarını taklit etmeye başladıklarını belirtir. Yani çocuklar okula gidene kadar temel dil becerilerini kazanırlar.

Görüldüğü üzere çocukların dil gelişiminde taklidin önemi büyüktür. Bu nedenle kendi kültürümüzü yansıtan çizgi filmler üretmeliyiz. Önce çocuğa kendi kültürümüzü aşılmalı, daha sonra diğer ülkelerin kültürlerinden de haberdar olmalarını sağlamalıyız.

Tablo 6. Çizgi filmlerin olumsuz dil özellikleri bakımından incelenmesi.

Olumsuz Dil	Çizgi Filmler			
	Bugs	Pokemo	Tom ve Jerry	Toplam
Aşağılayıcı ifadeler	4	6	3	13
Öfke ifadeleri	5	17	4	26
Argo ifadeler	1	1	1	3
Küfürlü ifadeler	1	1	1	3
Olumsuz lakap	2	2	1	5
Anlamsız kelime	4	55		59
Saldın ifadeleri		4		4
Cesaret kırıcı			1	1
Toplam	17	86	11	114

Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, 2007: 354.

Tablo 6'da da görüldüğü üzere üç çizgi filmin, sadece birer bölümünde toplam 114 olumsuz dil ifadesine rastlanmıştır. Araştırmalara göre, bu tarz şiddet içerikli çizgi film izleyen çocukların, yaşlarına göre daha fazla kavga ettikleri, daha gergin oldukları belirtilmiştir.

2004 yılında yapılan bir araştırma, günde ortalama 3-4 saat çizgi film izleyen çocukların, dikkat eksikliği ve hiperaktivite rahatsızlığı geliştirme olasılıklarının, diğerlerine göre %30 ile %40 daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır. Dikkat edilmez ve engel olunmaya çalışılmaz ise, çizgi film karakterleri, her geçen gün çocukların dünyasına yerleşecek ve çocukların ciddi adaptasyon sorunu yaşamalarına neden olacaktır. Bu derece zararlı olan programların izlenilmesi aile kontrolünde olmalı, mümkün olduğunca çocuklar farklı uğraşlara yönlendirilmelidir.

Başka bir sorun da çocukların oynadıkları oyuncakların, giydikleri kıyafetlerin markalarının yabancı olmasıdır. Dolayısıyla çocuk doğar doğmaz yabancı dillerle tanışmaktadır. *LC Waikiki, C&A Kids, Best Kids, Bübchen, Chicco, Jenever Kids, Craft* gibi kıyafet markaları. *Chicco, Fisher Price, Disney, Aquadoodle, Playgro, Pilsan, Playskool* gibi oyuncak markaları. Görüldüğü gibi çocukların ellerinden düşürmedikleri oyuncakların markaları bile yabancı. Çocuk "bebek" demek yerine "cindy", "örümcek adam" yerine "spıderman" diyor. Bu şekilde büyüyen bir çocuktan ne bekleyebiliriz?

Neyse ki ninnilerimiz, çocuk şarkılarımız, tekerlemelerimiz sayesinde çocuklar Türkçeye tamamen yabancı kalmıyorlar.

Necati Demir'den naklen (2010: 17), "Ninni metinlerine bakıldığında Türk milletinde eğitime daha beşikte başlandığı görülmektedir. Sade bir dille ve seçme kelimelerle söylenmesi, son derece arı ve duru olması, anadili eğitimi ile ilgili olmalıdır. Zira incelendiğinde, Türkçenin temel kurallarının detaylı biçimde ninnilerin içinde yer aldığı görülmektedir."

Ailelere, çocuklara ninni, tekerleme gibi ürünleri sürekli okumalarının, bu ürünlerin dil gelişiminde çok önemli olduğunun anlatılması gerekmektedir. Bu şekilde çocuklarımız daha beşikte dilimizin temel kavramlarını öğrenir. Ancak Konya'nın Meram ilçesine bağlı Yaylapınar mahallesinde yaptığım bir araştırma sonucunda, velilerin neredeyse %40'ının ninni bilmedikleri, çocukların da "ninni" kavramı hakkında bilgi sahibi olmadıkları tespit edilmiştir. Bu da gösteriyor ki ülkemizdeki bütün anne-babalara "*ninni, tekerleme, sayışmaca...*" konularında seminerler verilmelidir.

Dil öğretiminde dikkat edilmesi gereken başka bir husus hikâyelerdir. 0-6 yaş grubuna hazırlanan hikâyelerin metninden tutun da bu metinlerin okunması veya okutulmasında uyulması gereken kurallar kesin çizgilerle belirtilmemiştir. Konu ile ilgili bilimsel bir kuruluş olmadığı için de çocuk yayınlarında vurdumduymazlık söz konusudur.

Gıyasettin Aytas'tan naklen (2001: 2), "Gelişmiş Batı ülkelerinde çocuklara yönelik hikâye eserleri çocuk psikologları, pedagoglar ve sosyologların işbirliği ile dil de uzman kişiler tarafından yazılmaktadır. Bizde böyle bir ekibin yeterli düzeyde olmaması nedeniyle çocukların dil gelişimine, zevkine, olumlu kişilik geliştirmelerine yönelik hikâyeler az sayıda yazılmaktadır."

Çocuk kitapla bir yaşına geldiğinde ilişki kurmaya başlar. Kitapla karşılaşma önce sadece resimlidir. Daha sonra resim-sözcük, resim-cümle şeklinde gelişir. Resimli kitaplar okul öncesi dönemde sadece çocuğun dil gelişimini desteklemekle kalmayıp çocuğun kendini tanımasına da yardımcı olmaktadır. Çocuk eğer okul öncesi dönemde masal, hikâye gibi edebî metinleri dinlemeyi öğrendiyse okul döneminde de okumayı kolayca öğrenmektedir (Ömeroğlu, 1998: 3).

Çocuk kitapları konusunda alınması gereken önlemler: Öncelikle aileler bu konuda bilinçlendirilmeli, çocuklarına alacakları kitapların nasıl olması gerektiği konusunda bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Daha sonra çocuk kitaplarının, yayınlanmadan önce uygun olup olmadığını inceleyecek kurumlar açılmalı, bu kurumlarda da çocuk psikologları, pedagoglar, dil uzmanları bulunmalıdır.

Dil gelişimini olumsuz yönde etkileyen unsurlardan biri de söyleyiş bozuklukları, yabancı dillerin anne-baba üzerindeki etkileridir. Sizlerle ilginç bir olay paylaşmak istiyorum: 3-4 yaşlarında olduğunu tahmin ettiğim bir erkek çocuğu, annesinin elinden tutmuş, otobüs bekliyor.

Annesine çok sıkıldığını söylüyor ve "Nereye gideceğiz?" diye soruyor. Bunun üzerine annesi, "Önce LCW gideceğiz. Oradan sana sweet, short falan alacağız. Sonra Burger King'e gidip hamburger yiyeceğiz okey mi oğlum?" diyor. Şimdi bunun Türkçesini yazalım: "Önce alışveriş yapacağız. Sana kıyafet alacağız. Sonra da yemek yiyeceğiz." Acaba anne, oğluna bu şekilde söylese çocuk anlamayacak mı? En önemlisi de dilimiz daha ne kadar bu yabancı dil tutkusuna direnebilecek?

Peki ya çocuklarımızın oynadıkları oyunlar. 4 yaşında yeğenim var ve oynadığı oyunların isimlerini telaffuz ederken zorlanıyorum. Örnek: *Needforspeed Undergroumd, bugs bunny, crazy taxi...*

Şimdi düşünelim, öğrenme çağındaki çocuğumuz, günün birinde gelip örneğin, "mortgage" sözcüğünün anlamını sorarsa nasıl açıklayacağız? Neden "mortgage" yazılıyor, "morgiç" okunuyor dediğinde ne cevap vereceğiz? "Evladım, bakma işte, biz tembellik edip sözcüğü aynen aldık mı diyeceğiz?" Peki, böyle dersek ona, "bağımsızlık, egemenlik, bilimsellik" gibi bazı değerleri nasıl utanmadan öğretmeye kalkacağız? Bu büyük bir sorun değil mi sizce de? Yoksa bizde bu değerlerden artık kalmadı mı? (Atalay, 2008: 102).

Özellikle 0-6 yaş grubunu, öncelikle kendi dilini, dinini, milletini, kültürünü seven, sahiplenen bireyler olarak yetiştirmesek bu konuda gerekli önlemleri el birliği ile almazsak sonumuz ne olur hiç düşündünüz mü? Atalarımızdan aldığımız borcu, "Dilimize sahip çıkma borcunu" hakkıyla ödemesek bir iki kuşak sonra karşılaşacaklarımıza inanamayacağız?

Sonuç:

Sonuç olarak, doğuştan konuşma yeteneğine sahip olarak dünyaya gelen çocuk, içinde bulunduğu toplumun dilini taklit yoluyla öğrenir. Çocuğun dil gelişimi, başlangıçta onunla ilk iletişimde bulunan ailesinin diliyle paralellik gösterecektir. Bu nedenle, çocuğun sağlam bir dil yapısına sahip olabilmesi için onunla konuşurken çocuk gibi konuşmak yerine dilin kurallarına dikkat ederek konuşmak gerekir.

Çocuğun, tam olarak kendi ana dilini oturtmadan farklı dillerle her alanda karşılaşmasını (çizgi film, kitap, kıyafetler...) engellemeliyiz.

Çocukların dil eğitimini gerçekleştirirken, dilin bir kültür taşıyıcısı olduğunu unutmamalıyız. Eğer yüzyıllarca yaşayacak bir Türkiye istiyorsak güzel Türkçemize sahip çıkmalıyız.

Çocukların dil gelişimlerine katkı sağlayacak çizgi filmler üretmeli, kitaplar tasarlamalıyız. Çocukların zararlı televizyon programlarından uzak tutulmasını sağlamalıyız. Özellikle okul öncesinde eğitim veren öğretmenlerin, dil konusunda daha bilinçli

yetişmelerini sağlayacak düzenlemeler yapılmasına yardımcı olmalıyız.

Ulu nder Mustafa Kemal ATATÜRK' ün belki de vasiyeti olarak tanımlayabileceğimiz řu sözü ve temennisiyle yazımı bitiriyorum:

Türk milletinin milli dili ve milli benliği bütün hayatında egemen ve esas kalacaktır (1933).

KAYNAKÇA

Atalay, K. (2008). *Alo Türkçe Neredesin?* İstanbul: Babıalı Kültür Yayıncılığı.

Aytaş, G. (2001). ocuk Hikyesi Yazmak. *Hece Aylık Edebiyat Dergisi*. 5(50).

Dağabakan, F. . ve Dağabakan D. (2006). "Dil ve ocukta Dil Gelişim Kuramları." www.ooegm.meb.gov.tr adresinden 5 Mart 2011'de alınmıştır.

Demir, N. ve Demir F. (2010). *Türk Ninnileri*. Ankara: Sarkaç yayınları.

Ekinci, O.(2001). *Okul ncesi Eğitimin İlkretim Birinci Sınıf ğrencilerinin Başarısı zerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ens.

Ertürk, Y.(vd.). (2006). *ocuğunuzu Televizyona Teslim Etmeyin*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Karaca, Y.(vd.). (2007). Ebeveynlerin Televizyon - Reklam İçeriklerinin ocuklar zerindeki Etkilerini Etik Açıdan Algılamalarına Yönelik Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(2). 233-249.

Kılıç, Z. (2008). *İlkretim Birinci Sınıf ğretmenlerinin Görüşlerine Göre Okul ncesi Eğitim Alan Ve Almayan ğrencilerin Gelişim Becerilerinin Karşılaştırılması*. Beykent Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi: İstanbul.

Özbay, M. (2001). 0-6 Yaş Grubu ocuklarındaki Dil Gelişiminin Türkçe ğretimi Açısından nemi. *Bilig Dergisi*. 17. 98-103.

Özen, Ş. (2008). *Okul Öncesi Eğitim Ve Aile: Anne Ve Babaların Okul Öncesi Eğitimden Beklentileri (Kars İli Örneği)*. Kafkas Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi: Kars.

Özmermer, N. (2008). *Çalışan Annelerin Ve Çalışmayan Annelerin Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarının Dil Gelişim Farklılıklarının Karşılaştırılması*. Beykent Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi: İstanbul.

Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi matbaacılık.

Şahin, F. (2000). *Okul Öncesinde Fen Bilgisi Eğitimi ve Aktivite Örnekleri*. İstanbul: Beta basım, yayım, dağıtım a.ş.

Turan Ömeroğlu, E. (1998). *Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi Ve Çocuk Edebiyatı. Türk Dili Dergisi. 556.*

Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği. (2007). *Okul Öncesi Eğitimi ve Öğretmen Eğitimi*. Antalya: Neta Matbaacılık.